

ปฏิรูป ระบบ สุขภาพ :

สิทธิ? หน้าที่?
ของ คนไทย

ศ. ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

คำนำ

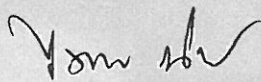
การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติกำลังดำเนินการอย่างเข้มข้นขึ้นตามลำดับ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2543 มีการประชุมคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (คปรส.) เป็นครั้งแรก โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ที่ประชุมเห็นชอบให้ใช้ 4 ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ คือ (1) ยุทธศาสตร์การสร้างองค์ความรู้ (2) ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือทางสังคม (3) ยุทธศาสตร์การสื่อสารสาธารณะ และ (4) ยุทธศาสตร์การจัดการเพื่อให้ได้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ โดยมีเงื่อนไขการทำงานไม่เกิน 3 ปีจากวันที่มีการประชุมครั้งแรก

ในส่วนของกรรมาธิการร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติซึ่งนับเป็นงานสำคัญที่ต้องอาศัยการระดมองค์ความรู้ที่ครบครัน รอบด้าน และอาศัยการระดมความคิดเห็นจากประชาชน ประชาคมทุกหมู่เหล่า จึงจะทำให้ได้พระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายมหาชนเป็นการกำหนดเจตนารมณ์ ระบบ โครงสร้าง และเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบสุขภาพแห่งชาติของสังคมไทยที่พึงประสงค์

เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2543 ในการประชุมวิชาการครั้งที่ 3 ของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขในหัวข้อ “ภูมิปัญญา

ประชาคม...สู่สุขภาพประเทศไทย” ศ.ดร.บรรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขานุการสถาบันพระปกเกล้า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่งใน คปรส. ได้แสดงปาฐกถาเรื่อง “สิทธิและหน้าที่ของประชาชนกับ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ” มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์ และศึกษาเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การจัด ทำกรอบความคิดบางส่วนของ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติได้ เป็นอย่างดี

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) จึงได้จัดทำเป็นเอกสารฉบับนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติต่อไป

(นายไพโรจน์ นิงสานนท์)

รองประธานคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ
ประธานอนุกรรมการยกร่าง พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

กันยายน 2543

สิทธิและหน้าที่ของ ประชาชน กับ พระราชบัญญัติ สุขภาพแห่งชาติ

ศ. ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

- * ถอดความจากเทปคำบรรยาย ในการประชุมวิชาการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ครั้งที่ 2 วันที่ 17 สิงหาคม 2543 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค กรุงเทพมหานคร

กราบเรียน ท่านอาจารย์หมอเสม พริ้งพวงแก้ว ท่าน
อาจารย์หมอประเวศ วะสี ท่านผู้อำนวยการ สวรส. ท่านผู้อำนวยการ
การ สปรส. และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ผมรู้สึกตื่นเต้นเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ขึ้นมาพูดในวันนี้
สารภาพจริงๆ ว่าเป็นการตื่นเต้นที่ไม่เคยมีมาก่อน พูดต่อหน้าคน
เป็นพันเป็นหมื่นก็ยังไม่รู้สึกตื่นเต้นเท่าวันนี้ เพราะเรื่องที่กำลังจะ
พูดนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับทุกท่าน เกี่ยวกับตัวผมเอง เกี่ยวกับลูก
หลานเรา เกี่ยวกับคนจน คนรวย เกี่ยวข้องตั้งแต่พระมหากษัตริย์
ลงไปถึงยาก เป็นเรื่องสุขภาวะที่มนุษย์ทุกรูปทุกนามประสงค์
เป็นเรื่องสำคัญ ผมเคยบอกว่าการปฏิรูปการเมืองนั้นสำคัญ แต่
ว่าสำคัญน้อยกว่าการปฏิรูปเรื่องระบบสุขภาพที่เรากำลังจะพูดถึง
กันในอีกปี สองปี ข้างหน้าตั้งแต่วันนี้ไป เพราะการเมืองเป็นเพียง
วิธีการบริหารสังคมเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายคือ ความมีความสุขหรือ
สุขภาวะของคนทั้งประเทศ สุขภาวะจึงเป็นเป้าหมายที่มนุษย์ทุก
คนในสังคมต้องการ การเมืองเป็นเพียงพาหะหรือวิธีการให้ไปถึง
เป้าหมายนั้นเท่านั้น เราจึงมาพูดเรื่องที่สำคัญมาก และนอกจาก
รู้สึกตื่นเต้นแล้ว ก็ยังรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้กลับเข้ามาสู่
กระบวนการปฏิรูปอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะท่านอาจารย์ประเวศ วะสี
นั้น เป็นคนซึ่งอยู่เบื้องหลังการปฏิรูปทุกอย่างในบ้านเราเวลานี้
ท่านเป็นผู้จุดไฟในนาคระนครับ เริ่มตั้งแต่เรื่องปฏิรูปการเมือง ถ้าไม่มี
คพป. ชุดอาจารย์ประเวศ วะสี ก็ไม่มีการตั้งสภาวิจัยรัฐธรรมนูญ
แล้วก็ไม่มีการรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้การปฏิรูปการศึกษาท่านก็อยู่เบื้องหลัง
การปฏิรูประบบสุขภาพ ท่านก็มาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดัน
ขบวนการรณรงค์ต่อต้านบุหรี่เองท่านก็อยู่เบื้องหลังมาตลอด
ผมรู้สึกภูมิใจที่อย่างน้อยที่สุดท่านก็ยังนั่งเป็นหลักอยู่ที่นี้

ท่านผู้มีเกียรติครับ วันนี้ผมได้รับมอบหมายให้มาพูดคุยกับท่านเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนกับพระราชบัญญัติสุขภาพ เนื่องจากผมเป็นนักกฎหมาย ก็จะขออนุญาตกราบเรียนว่า มุมมองที่จะมองไปนี้เป็นมุมมองของนักกฎหมาย ซึ่งผมคิดว่าในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาตินั้น จะมีสาระสำคัญซึ่งเป็นประเด็นหลัก 3 ประเด็นครับ

ประเด็นที่หนึ่งคือ หลักการพื้นฐานทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสุขภาพหรือสุขภาวะ

ประเด็นที่สองคือ เรื่องสิทธิในสุขภาพ

และประเด็นที่สามคือ ธรรมนูญแห่งสิทธิหน้าที่ที่เกี่ยวกับสุขภาพซึ่งควรจะยกร่างเป็นพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ

หลักการ	หลักการพื้นฐานข้อที่หนึ่ง ผมคิดว่าสิ่งที่อยู่ในเหตุผลข้อ
พื้นฐาน	แรกซึ่งอยู่ในร่างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติที่
ทางกฎหมาย	ทุกท่านมีอยู่ในมือเป็นหัวใจสำคัญ และตรงนั้นได้บรรจุหลัก
ที่เกี่ยวข้อง	กฎหมายเอาไว้แล้วเป็นหลักสำคัญ 2 หลัก ซึ่งผมจะได้กราบเรียน
สุขภาพ	ต่อไป

ข้อความข้อ 1.1 ของร่างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติที่คณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบไปแล้วนั้นมีความดังนี้

“สุขภาพคือ สุขภาวะที่ดีทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ อยู่ในสังคมที่มีสถานดีสุข ไม่เฉพาะการไม่พิการหรือไม่มีโรคเพียงเท่านั้น สุขภาพดีเป็นสิทธิของทุกคน ทุกคนควรมีโอกาสที่จะเข้าถึงการมีสุขภาพที่ดีได้ อย่างแท้จริง โดยทุกคนทุกส่วนของสังคมจะต้องมีส่วนร่วมสร้างสุขภาพดี”

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ ข้อแรกแห่งร่างแผน

สุขภาพะทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ
เป็นจุดมุ่งหมายของบุคคลและสังคม
เป็นอุดมการณ์แห่งการปฏิรูประบบสุขภาพ
เป็นส่วนหนึ่งแห่งความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ยุทธศาสตร์นี้ได้แสดงให้เห็นชัดว่า สุขภาพะทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ เป็นจุดมุ่งหมายของบุคคลและสังคม เป็นอุดมการณ์แห่งการปฏิรูประบบสุขภาพ เป็นส่วนหนึ่งแห่งความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์ที่เกิดมาปราศจากสุขภาพะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ไม่ได้ ดังนั้นหลักการที่พูดไว้ข้างต้นนี้ จึงก่อให้เกิดสิทธิแก่บุคคลในอันที่จะเข้าถึงสุขภาพดีอย่างแท้จริง นั่นคือหลักการข้อแรก

แต่สิทธิดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าบุคคลไม่มีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพที่ดีให้เกิดขึ้นแก่คนอื่นและสังคม นั่นคือหลักการพื้นฐานสำคัญข้อที่สอง

ท่านผู้มีเกียรติครับ หลักการสำคัญของการปฏิรูประบบสุขภาพและกฎหมายสุขภาพแห่งชาตินั้นจะต้องอยู่บน 2 หลักการพื้นฐาน หลักการแรกคือ หลักการการร่วมแรงร่วมใจกันทางสังคม ที่เรียกว่า social solidarity ในภาษาอังกฤษ ความร่วมแรงร่วมใจกันทางสังคมที่มนุษย์ในสังคมต้องร่วมกัน สร้างสุขภาพะให้เกิดขึ้นทั้งกับตนเองและผู้อื่น เป็นศีลธรรมของคนในสังคมและเป็นศีลธรรมของสังคมที่จะต้องอุ้มชูคน หลักการที่ว่านี้เป็นหลักการสากลที่ปรากฏมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล และก็มาสะท้อนอยู่ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ในครั้งพุทธกาลนั้น ถ้าท่านไปดูในพระวินัยปิฎก เล่ม 5 หน้า 226 ซึ่งสะท้อนหลักนี้ในพระวินัยปิฎกโดยพูดเอาไว้ชัดว่า มีอยู่

ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นภิกษุอาพาธเป็นโรค อัจจาระร่วงอย่างแรง นอนจมอุจจาระปัสสาวะอยู่แต่เพียงรูปเดียว ก็เสด็จเข้าไปถามว่าไม่มีใครช่วยรักษาหรือ พระท่านก็ตอบว่าไม่มี ท่านก็บอกให้พระอานนท์ช่วยกันอาบน้ำและช่วยกันรักษาพระนั้น แล้วท่านก็มาถามสงฆ์ว่าทำไมไม่ช่วยรักษา สงฆ์บอกว่า เพราะว่ พระรูปนั้นไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้พระรูปอื่น พระพุทธเจ้าจึงมี พุทธบัญญัติอย่างนี้ครับ

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย มารดา บิดา ผู้จะพึงพยาบาลพวก เธอก็ไม่มี ถ้าเธอไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจักพยาบาลเธอ” แล้วก็ รับสั่งต่อไปว่า “ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดจะพยาบาลเรา ก็พึง พยาบาลภิกษุไข้เถิด ถ้ามีอุปัชฌาย์ อุปัชฌาย์ก็พึงพยาบาลเธอ ตลอดชีวิตจนกว่าจะหาย ถ้าไม่มีอุปัชฌาย์อาจารย์ สัทธวิฑาริก อันเตวาสิตธิผู้ร่วมอุปัชฌาย์หรือร่วมอาจารย์ สงฆ์พึงพยาบาล กันเองเถิด”

สงฆ์คือคณะสงฆ์ทั้งหมด ถ้าไม่พยาบาลคือต้องอาบัติทุก กฏ นี่คือหลักร่วมแรงร่วมใจกันของสังคัมที่พระองค์มีพุทธบัญญัติขึ้น ให้สังคัมนั้นเข้าไปอุ้มชูคนที่มิปัญหาเรื่องสุขภาพ

ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 29 กำหนดไว้ ชัดแจ้งว่า บุคคลมีหน้าที่ต่อประชาคมด้วยการส่งเสริมบุคลิกภาพ ของตน ซึ่งบุคลิกภาพของคนจะพัฒนาได้อย่างเสรีและเต็มความ สามารถ หน้าที่นี้รวมไปถึงหน้าที่ที่จะอุ้มชูคนอื่นตามหลักความ ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับคนในสังคัม เพราะฉะนั้น หลักที่กราบเรียนไปนี้เป็นหลักการพื้นฐานอันแรกที่มีพื้นฐานมา จากหลักศีลธรรมในสังคัม ที่จะต้องร่วมกันสร้างสุขภาพให้เกิดขึ้น ร่วมกันทำให้ “โรคภาวะ” หรือความเป็นโรคหรือความเจ็บป่วย ของคนอื่นนั้นหมดไป

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 29 กำหนดไว้ว่า บุคคลมีหน้าที่ต่อประชาคมด้วยการส่งเสริมบุคลิกภาพของตน ซึ่งบุคลิกภาพของคนจะพัฒนาได้อย่างเสรีและเต็มความสามารถ หน้าที่นี้รวมไปถึงหน้าที่ที่จะอุ้มชูคนอื่น ตามหลักความร่วมมือร่วมใจ ร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับคนในสังคม

หลักการทางศีลธรรม ทางสิทธิมนุษยชนข้อนี้ก่อให้เกิด หลักกฎหมายที่สำคัญขึ้น คือก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะช่วยกันก่อให้เกิด ระบบสุขภาพ โดยคนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในสังคมจะต้องมีส่วนร่วม เฉลี่ยทุกข์คนอื่นผ่านการเสียภาษีอากรไป เพื่อจัดระบบสุขภาพให้ คนในสังคม นอกจากระบบภาษีอากรธรรมดาแล้ว บุคคลยังต้องมีหน้าที่ที่จะต้องชำระเงินส่วนหนึ่งของตนสร้างระบบประกันสังคม ขึ้นในกรณีที่มีการจ้างงาน ท่านผู้มีเกียรติครับ รัฐมีหน้าที่ต้องจ่ายเงิน 1 ใน 3 เข้ากองทุนประกันสังคม นายจ้างซึ่งเป็นผู้ได้ประโยชน์จาก แรงงานมีหน้าที่จ่ายเงิน 1 ใน 3 เข้ากองทุนประกันสังคม ลูกจ้าง ก็มีหน้าที่จ่าย 1 ใน 3 ทั้งๆ ที่ลูกจ้างคนนั้นอาจไม่ป่วยเจ็บตลอดเวลาที่จ้าง แต่ก็เป็นที่ที่ลูกจ้างคนนั้นจะต้องร่วมแรงร่วมใจกับ คนอื่นในสังคมในการสร้างสุขภาพให้เกิดขึ้นโดยรวม นั่นคือ หลักการ พื้นฐานข้อแรก

หลักการพื้นฐานข้อที่สอง ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในเรื่อง สุขภาวะคือ นอกจากบุคคลมีหน้าที่ สังคมมีหน้าที่ต้องสร้างให้สุขภาพ ภาวะเกิดขึ้นแล้ว บุคคลในฐานะเป็นมนุษย์ยังมีสิทธิในการมีสุขภาพ ที่ดี สิทธิในการมีสุขภาพที่ดีนั้นจึงเป็นประเด็นที่สองที่ผมจะกราบ เรียนท่านผู้มีเกียรติที่เคารพในวันนี้ สิทธิในการมีสุขภาพที่ดีนั้นเป็น สิทธิสำคัญในชีวิต ร่างกาย และความเป็นมนุษย์ เป็นส่วนสำคัญ

สิทธิ
ในการมี
สุขภาพ
ที่ดี

แห่งชีวิตเลยทีเดียวได้ เพราะฉะนั้นสิทธิในการมีสุขภาพที่ดีจึงเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในชีวิตและร่างกาย นี้ว่ากันตามหลักกฎหมาย เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในชีวิตและร่างกายแล้ว จึงเป็นสิทธิที่ในระบบรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองมากกว่าสิทธิอื่นหลายเท่าหนัก เพราะเสรีภาพอื่นถึงแม้จะจำเป็น ถึงแม้สมควรจะมี แต่ก็ไม่ใช่หัวใจของความเป็นมนุษย์เท่าสิทธิในชีวิตในร่างกาย และในสุขภาวะที่มนุษย์แต่ละคนพึงจะมี

ท่านผู้มีเกียรติครับ ด้วยเหตุดังนี้เองที่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้กำหนดไว้ในข้อ 25 รับรองสิทธินี้ว่า

“1. บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และการบริการสังคมที่จำเป็น และสิทธิในความมั่นคง กรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เป็นหม้าย ว่างงาน หรือการขาดปัจจัยในการเลี้ยงชีพอื่นใด ในพหุกรณีอันเกิดจากการที่ตนควบคุมมิได้

2. มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในหรือนอกสมรส ย่อมได้รับความคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน”

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศของโลกไปแล้ว รับรองสิทธิในสุขภาวะที่ว่านี้ในข้อ 25 เป็นการวางหลัก นอกจากนี้ยังกระจัดกระจายอยู่ในข้อ 22 ซึ่งพูดถึงสิทธิในความมั่นคงทางสังคม อันหมายถึงความรวมถึงการประกันสังคม ในกรณีเจ็บป่วย และข้อ 24 พูดถึงสิทธิในการพักผ่อนและการมีเวลาว่างของมนุษย์เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ท่านที่เคารพครับ นั่นคือหลักสากลที่แสดงถึงสุขภาวะอันเป็นสิทธิส่วนหนึ่งในชีวิตมนุษย์ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่

สิทธิในการมีสุขภาพที่ดีจึงเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในชีวิต
และร่างกาย นี้ว่ากันตามหลักกฎหมาย
เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในชีวิตและร่างกายแล้ว
จึงเป็นสิทธิที่ในระบบรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้การรับรอง
และคุ้มครองมากกว่าสิทธิอื่นหลายเท่าตัว

ใช้อยู่ในปัจจุบัน ก็ได้กำหนดเอาไว้ชัดเจนในมาตรา 52
รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทาง
สาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษา
พยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึง
และมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้

การป้องกันโรคและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้
แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า และทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ ตามที่
กฎหมายบัญญัติ”

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ นี่คือสิทธิพื้นฐานที่
รัฐธรรมนูญรองรับไว้เป็นการทั่วไป ถ้าเป็นสิทธิของคนเฉพาะประเภท
เช่น เด็ก ผู้ชรา ผู้พิการ เป็นต้น รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นขั้นต่อ
เนื่องกันไปตามมาตรา 53 54 และ 55 และถ้าจะดูตรงนี้เทียบ
เคียงกับหลักในมาตราที่เกี่ยวข้องอย่างยิ่งคือเรื่องระบบเศรษฐกิจ
แบบเสรี ในบทบัญญัติมาตรา 87 ที่บอกว่า “รัฐต้องสนับสนุน
ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการ
แข่งขันอย่างเป็นธรรม” และมีเพิ่มต่อไปอีก

จากบทบัญญัติทั้ง 2 ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญวาง
หลักระบบเศรษฐกิจไทยเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัย
กลไกตลาด แต่ในเรื่องบริการด้านสุขภาพและสุขภาพะนั้น
รัฐธรรมนูญไม่ถือเป็นระบบเศรษฐกิจเสรี แต่ถือว่าเป็นระบบที่รัฐ
และสังคมต้องลงไปแทรกแซง ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนำมาใช้ไม่ได้
เหตุที่นำมาใช้ไม่ได้ก็เพราะว่า รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่
ของรัฐในมาตรา 82 ซึ่งเป็นเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนั้น
รัฐธรรมนูญกำหนดว่า **“รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้
ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง”**
ซึ่งหมายความว่าระบบเศรษฐกิจที่อาศัยกลไกตลาดจะนำมาใช้ไม่
ได้ในเรื่องการบริหารและบริการสุขภาพของคนไทย เป็นหน้าที่
ของรัฐที่จะต้องลงไปแทรกแซง จัดเอง จะให้กลไกตลาดมากำกับ
ตามภาวะปกติเช่นเรื่องอื่นไม่ได้

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ ความจริงแล้วถ้าจะพิจารณา
รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพแล้ว ท่านจะเห็นภาพที่
ท่านอาจารย์หมอประเวศ พูดถึงไว้อย่างดีว่าสุขภาพไม่ใช่ความ
เป็นโรคหรือไม่เป็นโรคเท่านั้น แต่ยังหมายถึงสุขภาพที่เชื่อมโยง
กับสภาวะทางจิต ทางสังคม และจิตวิญญาณด้วย ดังที่ผมจะได้
กราบเรียนต่อไป ถ้าดูตอนนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อบุคคลมีสิทธิใน
สุขภาพ รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องก่อให้เกิดสุขภาพะขึ้น และจะต้อง
แทรกแซงให้เกิดสุขภาพะเป็นเป้าหมายร่วมกันของบุคคลในสังคมนี้
ก็มาถึงประเด็นที่สามว่า สาระของสิทธิในสุขภาพคืออะไรบ้าง

ท่านที่เคารพครับ ถ้าเปิดรัฐธรรมนูญดูจะเห็นโครงสร้างที่
รัฐธรรมนูญ วางไว้ชัดเจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างสุขภาพะทางกาย
ทางจิต ทางสังคม และถ้าจระไนลงไปให้ละเอียดจะเห็นได้ว่า
สิทธิในสุขภาพะของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองเอาไว้ มีอย่างน้อยที่สุด

ในเรื่องบริการด้านสุขภาพและสุขภาพะนั้น
รัฐธรรมนูญไม่ถือเป็นระบบเศรษฐกิจเสรี
แต่ถือว่าเป็นระบบที่รัฐและสังคมต้องลงไปแทรกแซง
ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนำมาใช้ไม่ได้ เหตุที่นำมาใช้ไม่ได้
ก็เพราะว่า รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐ

6 สิทธิ

สิทธิประการแรกที่รัฐธรรมนูญรองรับเอาไว้คือ สิทธิที่จะ
รับรู้ในเรื่องที่จะกระทบต่อสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของตน ซึ่ง
บัญญัติไว้ในมาตรา 59 ของรัฐธรรมนูญ

มาตรา 59 บัญญัติไว้ดังนี้ “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล
คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ
หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการ
หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ
อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตน
หรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่อง
ดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
ที่กฎหมายบัญญัติ”

เพราะฉะนั้นสิทธิที่จะได้รับรู้เรื่องที่จะกระทบต่อสุขภาพ
อนามัย คุณภาพชีวิต จึงเป็นสิทธิพื้นฐานเบื้องต้นประการแรกที่
รัฐธรรมนูญรองรับไว้สำหรับประชาชนชาวไทยทุกคน

สิทธิประการที่สองที่รัฐธรรมนูญรองรับเอาไว้คือ สิทธิที่จะ
แสดงความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องที่จะกระทบต่อสุขภาพ
อนามัย คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม ซึ่งก็เป็นสิทธิที่บัญญัติรองรับ
เอาไว้ในมาตรา 59 นี้เช่นกันว่า ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะแสดง
ความคิดเห็นในเรื่องโครงการต่างๆ ที่จะมากระทบอนามัยของตัว

สุขภาพของตัว หรือคุณภาพชีวิตของตัวได้

สิทธิประการที่สาม ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดเอาไว้ คือสิทธิที่จะร่วมคิด ซึ่งจะเป็นสิทธิในระดับที่สูงขึ้นไปอีก คือไม่ใช่แต่เพียงร่วมรับรู้ ไม่ใช่แต่เพียงร่วมแสดงความคิดเห็น แต่เป็นสิทธิที่สูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง คือร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในมาตรา 56

ท่านผู้มีเกียรติครับ มาตรา 56 วรรคแรกบัญญัติไว้ว่า

“สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมในรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

หมายความว่า บุคคลทุกคนที่เป็นประชาชนคนไทยมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนอันตนเป็นส่วนหนึ่ง และร่วมกับรัฐ ซึ่งหมายถึงอำนาจการเมืองและระบบราชการที่มีหน้าที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บำรุงรักษา ได้ประโยชน์ คุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาสิ่งซึ่งจะกระทบต่อชุมชนและต่อตัวเขาเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสุขภาวะของตัวเอง ของชุมชน ของสังคมโดยรวม

ท่านผู้มีเกียรติครับ นอกจากส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่รัฐธรรมนูญรองรับไว้เป็นขั้นที่ 3 แล้ว สิทธิของประชาชนคนไทย อาจมีมากกว่าประชาชนชาติอื่นๆ แม้กระทั่งชาติในยุโรป คือสิทธิที่ประชาชนคนไทยมีสิทธิที่จะเสนอ

สิทธิของประชาชนคนไทย

อาจมีมากกว่าประชาชนชาติอื่นๆ แม้กระทั่งชาติในยุโรป
คือสิทธิที่ประชาชนคนไทยมีสิทธิที่จะเสนอ ที่จะร่วมกันเข้าชื่อกัน
เสนอกฎหมายที่คุ้มครองสุขภาพของคนไทยได้

ที่จะร่วมกันเข้าชื่อกันเสนอกฎหมายที่คุ้มครองสุขภาพของคนไทยได้
ทั้งนี้อยู่ในมาตรา 170 ของรัฐธรรมนูญ ที่ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
50,000 คน สามารถเข้าชื่อกันเสนอกฎหมายที่เกี่ยวกับแนว
นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและสิทธิเสรีภาพของตนให้รัฐสภาพิจารณาได้
ซึ่งหมายความว่าท่านผู้มีเกียรติทุกท่านในที่นี้ ภายหลังจากมีการ
ยกร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติขึ้นมาแล้ว ถ้าท่านมีความ
เห็นด้วย ท่านประสงค์จะสนับสนุนกฎหมายฉบับนั้น ก็มีสิทธิที่จะ
เข้าชื่อกันเสนอกฎหมายฉบับนั้นให้รัฐสภาพิจารณาได้ นี่เป็นสิทธิ
ประการที่สี่ ซึ่งรัฐธรรมนูญรองรับเอาไว้

สิทธิประการที่ห้า คือสิทธิในการร่วมรับบริการด้านสุขภาพ
ซึ่งมาตรา 52 และมาตรา 86 ของรัฐธรรมนูญวางหลักเอาไว้
สอดคล้องต้องกัน ในการร่วมรับบริการทางด้านสุขภาพนั้น ทั้ง
สองมาตรานี้กำหนดเรื่องการป้องกันโรคและการบำบัดรักษาเอาไว้
ซึ่งมีหลักการสำคัญ 7 ประการ คือ

(1) ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในการเข้าถึง
บริการด้านสุขภาพหรือบริการสาธารณสุข ไม่ว่าจะเป็นการ
สาธารณสุขที่สร้างสุขภาพคือป้องกันไม่ให้เกิดโรค หรือระบบ
บริการสาธารณสุขที่ซ่อมสุขภาพคือรักษาและบำบัดโรคที่เกิดขึ้นแล้ว
นั่นคือหลักการแรกที่กำหนดในมาตรา 52 หลักสิทธิเสมอกันหรือ
เท่าเทียมกันอันเป็นการสร้างความเป็นธรรม

(2) มาตรา 52 และมาตรา 86 กำหนดไว้คือ หลักที่ว่า บริการสาธารณสุขต้องได้มาตรฐาน มาตรฐานคือสิ่งซึ่งได้มาจากความรู้ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่อง “สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์” ซึ่งอาจารย์ประเวศท่านได้เขียนเอาไว้

(3) สิทธิที่ว่านั้น คือบริการสาธารณสุขที่ว่านั้น บุคคลมีสิทธิที่ได้รับจากรัฐอย่างทั่วถึง ความทั่วถึงจึงเป็นหลักการข้อที่สามที่รัฐธรรมนูญวางเอาไว้

(4) บริการสาธารณสุขที่ว่านั้นจะต้องมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพคือไม่ใช่ซ่อมสุขภาพอย่างเดียว ต้องสร้างสุขภาพแล้วมีประสิทธิภาพในเชิงบริหารจัดการด้วย

(5) หลักการที่มาตรา 52 และมาตรา 86 วางไว้คือหลักการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนภายใต้การกำกับของรัฐ ซึ่งได้กราบเรียนแล้วในตอนต้นว่ามีไข้เรื่องระบบเศรษฐกิจเสรี

(6) หลักการประกันสังคมที่จะยกเลิกระบบประกันสังคมไม่ได้ มีแต่จะต้องขยายไปและจะจัดการให้มีประสิทธิภาพ อยู่ในรัฐธรรมนูญมาตรา 86

(7) หลักการที่รัฐธรรมนูญสร้างสิทธิให้แก่บุคคลพิเศษบางจำพวก เช่น เด็ก เยาวชน บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ เป็นต้น จะต้องได้รับการบริการด้านสุขภาพที่มีลักษณะพิเศษตามความจำเป็นแห่งสภาวะของตน

หลัก 7 ประการนี้เป็นหลักที่ถ้าจะมีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติต้องรองรับให้ครบถ้วน

สิทธิประการต่อไปเป็นสิทธิประการที่หก ซึ่งเป็นประการสำคัญอีกเหมือนกันคือ สิทธิที่จะร่วมตรวจสอบกระบวนการในบริการด้านสุขภาพทั้งของรัฐและเอกชน โดยผ่านองค์กรที่เรียกว่า

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติจำเป็นต้องเกิดขึ้น
ในฐานะเป็นธรรมนูญแห่งสิทธิหน้าที่ในสุขภาพ
ทั้งของบุคคล ของชุมชน ขององค์กรท้องถิ่น
ของเอกชน และของรัฐ

ในฐานะที่เป็นธรรมนูญแห่งสิทธิและหน้าที่ในสุขภาพ
ก็เพราะเรามีความจำเป็นต้องปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

องค์กรคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ
ท่านผู้มีเกียรติครับ ทั้งหมดนี้คือสาระแห่งสิทธิที่
รัฐธรรมนูญกำหนดไว้พร้อมกับหน้าที่ หน้าที่ที่จะมีส่วนร่วม
แรงร่วมใจที่จะผดุงสุขภาพของคนอื่นในสังคมให้เกิดขึ้น

มาถึงประเด็นสุดท้ายที่อยากจะขออนุญาตเรียนต่อท่าน
ผู้มีเกียรติว่า พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติจำเป็นต้องเกิดขึ้น
ในฐานะเป็นธรรมนูญแห่งสิทธิหน้าที่ในสุขภาพทั้งของบุคคล ของ
ชุมชน ขององค์กรท้องถิ่น ของเอกชน และของรัฐ เหตุที่เรา
จำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติขึ้นในฐานะที่เป็น
ธรรมนูญแห่งสิทธิและหน้าที่ในสุขภาพ ก็เพราะเรามีความจำเป็น
ต้องปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งในปัจจุบันนี้ตามการศึกษา
ของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและสำนักงานปฏิรูประบบ
สุขภาพแห่งชาติพูดไว้ชัดว่า มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ทำกันเป็น
จุด เป็นหย่อม การมองในภาพรวมไม่มี เน้นการเยียวยาหรือซ่อม
สุขภาพมากกว่าสร้างเสริมหรือป้องกัน และถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว
เราจะเห็นได้ว่าความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายสุขภาพแห่งชาติ มี
อยู่ 4 ประการหลักคือ

ความจำเป็น
ที่ต้องมี
พ.ร.บ.
สุขภาพแห่งชาติ

ความจำเป็นประการที่หนึ่ง เมื่อรัฐธรรมนูญวางหลักการเรื่องความร่วมมือร่วมใจกันทางสังคม อันเป็นหน้าที่ของบุคคลที่จะเสริมสร้างสุขภาวะให้กับตนเองและคนอื่นร่วมกัน วางสิทธิทั้งหลายทั้งมวลกระจายอยู่ในบทมาตราต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการใหม่ที่ไม่เคยมีมาในระบบการบริหารและบริการสุขภาพในกฎหมายไทยในอดีต จึงมีความจำเป็นอยู่เองที่จะต้องจัดทำกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องต้องกันกับหลักสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นี่คือความจำเป็นข้อแรกที่ต้องมีกฎหมายฉบับนี้ ไม่ใช่มีขึ้นเพราะอยากจะมี เพราะเป็นนักกฎหมายต้องการเห็นกฎหมายมาก ๆ ในความเป็นจริงขอกราบเรียนว่า กฎหมายไม่ควรมีเยอะ และยิ่งกฎหมายไปจำกัดสิทธิคนมากขึ้นเท่าใด ยิ่งมีกฎหมายมากประชาชนก็ยิ่งมีสิทธิน้อยลง แต่ในกรณีนี้ หลักหนีไม่พ้นที่จะต้องมีกฎหมายหนึ่งฉบับออกมารองรับสิทธิและหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด เพราะกฎหมายเดิมที่กระจัดกระจายกันอยู่เป็นกฎหมายหลายฉบับที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ไม่เฉพาะแต่เพียงกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น เป็นกฎหมายที่ออกหรือตราขึ้นในระบบการเมืองและระบบกฎหมายแบบเดิมก่อนที่จะมีการปฏิรูปการเมืองแบบของนักการเมืองไปสู่การเมืองแบบการมีส่วนร่วมของพลเมือง นั่นคือความจำเป็นข้อแรก

ความจำเป็นข้อที่สอง คือ เมื่อกฎหมายเก่ามีอยู่และกระจัดกระจายอยู่ในกระทรวงสาธารณสุขบ้าง กระทรวงอุตสาหกรรมบ้าง กระทรวงพาณิชย์บ้าง สำนักงานรัฐมนตรีบ้าง ท่านผู้ใช้กฎหมายเก่าก็มีวิธีคิดแบบเก่า อุดมการณ์แบบเก่า ทำแบบเก่า การจะปรับวิธีคิด การจะปรับพฤติกรรมที่อาจารย์ประเวศท่านเรียกว่า "ทิลู" ทิลูนั่นคือวิธีคิด และพฤติกรรมอันเกิดจากทิลูเหล่านั้น หนึ่ง

จะไม่ออกกฎหมายไม่ได้ เพราะคนที่ปฏิบัติตามกฎหมายเก่าอยู่
โครงสร้างเก่าอยู่ กระบวนการเก่าอยู่
ป่วยการที่จะพูดถึงการปฏิรูป
ถ้าไม่มีกฎหมายนั้นไปรื้อถอนกฎหมายเก่า
แล้วเป็นเครื่องกำหนดเจตนารมณ์ใหม่ หลักการใหม่
แล้วก็ศึกษาทางการปฏิรูปใหม่ ให้ชัดเจน

ในกระบวนการทั้งหลายที่ต้องทำ จะใช้กระบวนการทางการศึกษา
ใช้ระบบการทำความเข้าใจในสังคมก็ต้องทำ แต่จะไม่ออก
กฎหมายไม่ได้ เพราะคนที่ปฏิบัติตามกฎหมายเก่าอยู่ โครงสร้าง
เก่าอยู่ กระบวนการเก่าอยู่ ป่วยการที่จะพูดถึงการปฏิรูป ถ้าไม่มี
กฎหมายนั้นไปรื้อถอนกฎหมายเก่า แล้วเป็นเครื่องกำหนด
เจตนารมณ์ใหม่ หลักการใหม่ แล้วก็ศึกษาทางการปฏิรูปใหม่ ให้ชัดเจน
เพราะฉะนั้นกฎหมายสุขภาพฉบับใหม่บางส่วนอาจจะเชื่อมโยง
เอากฎหมายเก่าเข้ามา ถ้าไม่ขัดกับอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และ
ทิศทางทางการปฏิรูป แต่บางส่วนอาจจะต้องไปแก้ไขเพิ่มเติม ไปรื้อ
ไปยกเลิกกฎหมายซึ่งขัดกับอุดมการณ์ เจตนารมณ์ และทิศทาง
การปฏิรูป ดังนั้นความจำเป็นข้อสองนี้จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้อง
มีกฎหมายสุขภาพแห่งชาติ

ความจำเป็นประการที่สาม การออกกฎหมายซึ่งเป็น
กฎหมายสุขภาพแห่งชาติฉบับใหม่ คือการกำหนดสิทธิ หน้าที่
สิทธินั้นในทางกฎหมายหมายถึงประโยชน์ที่กฎหมายจัดสรร รับรอง
และคุ้มครอง การมีพระราชบัญญัติสุขภาพใหม่จึงเท่ากับเป็นการ
จัดสรรผลประโยชน์ระบบใหม่ให้กับสังคม

ความจำเป็นประการที่สี่ เมื่อการปฏิรูประบบสุขภาพเป็น
สิ่งจำเป็นและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไม่ได้เกิดขึ้นภายในปี

หนึ่งแล้วหมดไป แต่ต้องทำโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ต้องมีคนรับผิดชอบ ต้องมีการก่อตั้งโครงสร้างองค์กร กระบวนการและกลไกที่จะให้สังคมทั้งในฐานะที่เป็นผู้มีหน้าที่ที่จะต้องเจือจุนผู้อื่นตามหลักความร่วมมือร่วมใจกันทางสังคม และสิทธิที่จะรับบริการด้วยตนเองนั้น เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงสร้าง ในกระบวนการ และในกลไกที่ว่่านั้น ซึ่งถ้าไม่ออกกฎหมายก็จะกระทำมิได้

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ ผมคิดว่านี่คือเรื่องสิทธิหน้าที่ในกฎหมายสุขภาพแห่งชาติที่จะพึงมี สำหรับรายละเอียดนั้น เรายังมีเวลาที่จะพูดคุยกันต่อไปอีกมาก รายละเอียดนั้น ผมคิดว่าถ้าเราอ่าน “สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์” ซึ่งท่านอาจารย์ประเวศ วะสีเขียน ประกอบกับร่างแผนยุทธศาสตร์แผนปฏิรูประบบสุขภาพ และร่างประเด็นคำถามสำคัญในการปฏิรูปสุขภาพ และในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาตินั้น จะพบทันทีว่าประเด็นเหล่านั้นเป็นประเด็นที่ครอบคลุมครบถ้วนและควรนำมาบรรจุไว้ในกฎหมายนี้และกฎหมายอื่นหรือจะสร้างความเชื่อมโยงอย่างอื่นต่อกัน ซึ่งเป็นปัญหารายละเอียดทางเทคนิค

ที่สำคัญที่สุด ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ อยู่ที่ท่านอาจารย์ประเวศ ท่านได้สรุปว่า กระบวนการปฏิรูปสุขภาพเป็นกระบวนการทางสังคมที่ต้องเชื่อมโยงกับการเมือง เพราะการเมืองจะต้องเป็นคนออกกฎหมาย เป็นคนจัดสรรงบประมาณ ต้องเป็นผู้บริหารกฎหมายนี้ต่อไป และต้องมีฐานความรู้เป็นพื้นฐาน เพราะฉะนั้นวันนี้เป็นนิมิตหมายอันดีที่ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพได้แสดงความหวังให้ผมในฐานะเป็นคณะอนุกรรมการที่ต้องยกร่างกฎหมายปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติต่อไป เกิดความมั่นใจขึ้น เพราะว่ามีการจัดสัมมนาใหญ่ 3 วัน และคนอยู่ได้ 2,000 คนทั้ง 3 วัน เป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้งในประเทศไทย ก็ขอ

เมื่อระบบการปฏิรูประบบสุขภาพเป็นสิ่งจำเป็น
และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไม่ได้เกิดขึ้นภายในปีหนึ่ง
แล้วหมดไป แต่ต้องทำโดยมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
ต้องมีคนรับผิดชอบ ต้องมีการก่อตั้งโครงสร้าง องค์กร
กระบวนการ และกลไกที่จะให้สังคมทั้งในฐานะที่เป็นผู้มีหน้าที่ที่จะ
ต้องเจือจุนผู้อื่นตามหลักความร่วมมือกันทางสังคม และ
สิทธิ์ที่จะรับบริการ เข้าไปมีส่วนร่วม

อนุญาตถึงความหวังไว้ ณ ที่นี้ว่า ทุกท่านที่เคารพที่นั่งอยู่ในห้อง
ประชุมแห่งนี้จะมีส่วนสำคัญในการช่วยกันเขียนกฎหมายปฏิรูป
ระบบสุขภาพแห่งชาติ ช่วยกันเติมแนวความคิดนี้เข้ามา โดยทุก
คนต้องมีส่วนร่วม ถ้าทุกคนช่วยกันทั้งสังคม มีส่วนร่วมกัน ไม่
เพียงแต่ปัญญาเท่านั้น ยังจะเกิดพลังมหาศาลในกระบวนการ
ปฏิรูประบบสุขภาพ ซึ่งจะเริ่มขึ้นเมื่อมีการร่างกฎหมายต่อไป
กราบขอบพระคุณครับ

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปร.)

สนับสนุนโดย

กระทรวงสาธารณสุข

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

องค์การอนามัยโลก

ที่ปรึกษา :

นพ.วิฑูร พูลเจริญ

นพ.อำพล จินดาวัฒนะ

บรรณาธิการ :

สุทธิกานต์ ชุณสุทธิวัฒน์

พลินี เสริมสินศิริ

กองบรรณาธิการ :

ดวงพร เฮงบุญยพันธ์

สายพิณ ตำนวัฒน์

สุภาภรณ์ สว่างศรี

พิมพ์ครั้งแรก :

กันยายน 2543

ออกแบบ: พิมพ์ที่ :

บริษัท ดีไซน์ จำกัด